

Lobbyregister i europeiske land

Av Sander Stokke

STORTINGETS UTREDNINGSSSEKSJON

PERSPEKTIV 03/24

Forord

Dette perspektivnotatet redegjør for reguleringen av lobbyvirksomhet i noen europeiske land. Stortingets utredningsseksjon publiserte i 2008 perspektivnotatet «Om lobbying», skrevet av Leif Erlend Johannessen og Jarle Skjørestad. Siden da har flere europeiske land regulert lobbyvirksomhet og etablert lobbyregister.

Dette perspektivnotatet er skrevet av Sander Stokke. Stokke var frem til sommeren 2024 rådgiver i utredningsseksjonen og er nå stipendiat ved Det juridiske fakultet i Oslo.

Oslo, juli 2024

Sammendrag

I en demokratisk stat må forsøk på å påvirke beslutningstakere ansees som en grunnleggende rettighet. OECD definerer lobbyvirksomhet som handlinger som, direkte eller indirekte, er rettet mot offentlige beslutningstakere, med mål om å fremme en interesse og påvirke beslutningstakeren. Lobbyisme bidrar til velinformerte vedtak, men OECD påpeker at lobbyisme likevel kan bidra til konsentrasjon av innflytelse, på bekostning av enkelte, ressursvake grupper. Regulering skal bidra til å sikre gjennomsiktighet om lobbyvirksomhets rolle i politiske avgjørelser.

Stadig flere europeiske land har regulert lobbyvirksomhet. Dette er i tråd med anbefalinger fra internasjonale organer som OECD, GRECO og Europarådets parlamentarikerforsamling. Sentralt i regulering av lobbyvirksomhet, er etablering av et lobbyregister og regler om karanteneperiode for beslutningstakere. Vi har funnet at minst femten europeiske land har en form for registreringsordning for lobbyister, og i ytterligere to land har lovutkast blitt fremmet av regjeringen.

Et lobbyregister er et åpent og offentlig register over aktører som bedriver lobbyvirksomhet overfor beslutningstakere. I de fleste europeiske landene som har et slikt register, er det lobbyistene selv som må rapportere hvilke lobbyaktiviteter de har gjennomført og innholdet i dem. Rapporteringsplikten ligger altså hos lobbyistene og følger av funksjonelle kriterier. Det betyr at det er innholdet og formålet som avgjør om aktiviteten er registreringspliktig, og ikke hvor den finner sted.

Stortinget har stemt ned flere representantforslag om lobbyregulering, senest i 2024. Stortinget fulgte innstillingen fra presidentskapet om å ikke bifalle forslaget. Som et argument mot registreringsordning for regjeringsapparatet pekes det gjerne på at hensynet for et slikt register er ivare tatt gjennom andre regler, som blant annet reglene om innsyn i dokumenter, journalføring og arkivering. Mot etablering av en registreringsordning for Stortinget pekes det gjerne på at dette vil flytte møtevirksomheten ut av stortingsbygningen for å omgå registreringsplikten. I andre europeiske land er registreringsplikten stedsuavhengig.

Finland er eneste nordiske land med et lobbyregister. Den finske åpenhetsloven, som regulerer lobbyisme, trådte i kraft 1. januar 2024. Våre andre nordiske naboer har vært mer tilbakeholdne med å regulere lobbyvirksomhet. Både Riksdagen i Sverige og Folketinget i Danmark har stemt ned representantforslag om lobbyregulering. Danmark hadde en kort periode i 2012 et register, men dette ble raskt avskaffet. I Sverige har spørsmålet blitt utredet i to offentlige utredninger, i henholdsvis år 2000 og 2016. Begge gangene anbefalte utvalget å ikke regulere lobbyvirksomhet, da de vurderte at det er vanskelig å regulere dette uten at det har negative konsekvenser for demokratiet. Den svenske regjeringen opprettet i 2023 et nytt utvalg som skal utrede spørsmålet, med leveringsfrist i 2025.

INNHold

1.	INNLEDNING	5
2.	KORT OM STATUS I LAND I EUROPA OG OECD	5
3.	INTERNASJONALE ANBEFALINGER.....	6
4.	DEBATTEN I NORGE.....	8
5.	SVERIGE	9
6.	DANMARK	9
7.	FINLAND	10
7.1	Innledning	10
7.2	Registreringspliktige aktiviteter	11
7.3	Aktører	11
7.4	Unntak fra registreringsplikt	11
7.5	Praktisk gjennomføring av rapportering	12
7.6	Sanksjoner	12
8.	IRLAND	12
8.1	Innledning	12
8.2	Registreringspliktige aktiviteter	13
8.3	Aktører	13
8.4	Unntak fra registreringsplikten.....	14
8.5	Praktisk gjennomføring av rapporteringen	14
8.6	Sanksjoner	14
9.	TYSKLAND	15
9.1	Innledning	15
9.2	Registreringspliktige aktiviteter	16
9.3	Aktører	17
9.4	Unntak fra registreringsplikten.....	17
9.5	Praktisk gjennomføring av registreringen.....	17
9.6	Sanksjoner	18

1. INNLEDNING

I et demokratisk samfunn må forsøk på påvirkning av beslutningstakere anses som en grunnleggende rettighet.¹ Innspill fra de som blir påvirket av politiske beslutninger bidrar til velinformerte vedtak. Flere internasjonale aktører, som OECD, Europarådets parlamentarikerforsamling (PACE) og Europarådets Group of States Against Corruption (GRECO), påpeker at selv om lobbyisme er en legitim aktivitet som alle har rett til å gjennomføre, bør innbyggere ha mulighet til å vite hvem som påvirker de politiske beslutningene.² Økt gjennomsiktighet i politiske beslutninger kan bidra til å styrke den offentlige tilliten til politikken.³ OECD mener at lobbyisme ikke bør begrenses, men snarere muliggjøres av et rettslig rammeverk med en klar definisjon av lobbyvirksomhet som fremmer gjennomsiktighet og integritet.⁴

I dette perspektivnotatet redegjør vi for reguleringen av lobbyvirksomhet i Finland, Irland og Tyskland. Før vi går inn på reguleringene i de tre landene, omtaler vi internasjonale anbefalinger om lobbyregulering og debatten i de skandinaviske landene. Vi konsentrerer oss om regulering direkte rettet mot lobbyvirksomhet, og avgrenser mot annen regulering som kan ha betydning også for lobbyvirksomhet, slik som regler om journalføring, innsyn i dokumenter og korrupsjon.

OECDs definisjon er representativ for mange av de europeiske statenes regulering. OECD definerer lobbyvirksomhet som handlinger som, direkte eller indirekte, er rettet mot offentlige beslutningstakere, med mål om å fremme en interesse og påvirke beslutningstakeren. Lobbyregister er sentralt i reguleringen av slik virksomhet. Dette er et åpent og offentlig register med oversikt over hvem som er lobbyister og hvilke aktiviteter de gjennomfører.

2. KORT OM STATUS I LAND I EUROPA OG OECD

Flere europeiske land har de senere årene regulert lobbyvirksomhet og etablert lobbyregister. Da Stortingets utredningsseksjon i 2008 publiserte perspektivnotatet «[Om lobbying](#)» hadde ingen europeiske land et obligatorisk lobbyregister. Til sammenligning har vi funnet at minst 15 land i Europa, samt noen andre OECD-land og EU-organene, har en form for regulering av lobbyvirksomhet.⁵

I OECD og en rekke andre land er lobbyvirksomhet definert vidt. Dette gjør det vanskeligere å omgå registreringsplikten. Et fellestrekk ved de omtalte registrene, og som også ligger til grunn for OECDs anbefalinger, er at registreringsplikten ligger hos lobbyistene. Denne plikten følger

¹ Johannessen, Leif Erland og Jarle Skjørestad (2008): [Om lobbying. Perspektivnotat 04/08](#)

² OECD (2021) «[Lobbying in the 21st Century](#)», GRECO (2021) «[22nd General Activity Report \(2021\)](#)» side 7-8 og PACE (2016) [Resolusjon 2125](#) nr. 2.

³ GRECO (2021) side 7.

⁴ Se artikkelen fra OECD inntatt på side 19-21 i GRECOs [23rd General Activity Report \(2022\)](#).

⁵ OECD (2024) «[Anti-Corruption and Integrity Outlook 2024](#)». Se også OECDs [Government at a Glance 2023](#).

Merk at antallet er basert på våre egne undersøkelser av nasjonal lobbyregulering.

av funksjonelle kriterier, som innebærer at det er innholdet og formålet som avgjør om kommunikasjonen er registreringspliktig, uavhengig av hvor den finner sted. Behovet for å unnta enkelte aktører registreringsplikt blir sikret av konkrete unntak.

Lobbyregistrene fungerer ved at aktører som bedriver lobbyvirksomhet registrerer seg, og deretter rapporterer inn gjennomførte lobbyaktiviteter. Det varierer om dette skal skje fortløpende eller etterfølgende innenfor fastsatte perioder. Eksempelvis har Tyskland fortløpende rapportering, mens Finland har to rapporteringsperioder årlig der aktører skal rapportere gjennomførte aktiviteter siste halvår. I tillegg til lobbyregister, har flere land regler om såkalt «svingdør-virksomhet».⁶ Dette er regler som hindrer at personer går rett fra å være beslutningstakere til å utnytte nettverket sitt for å drive lobbyvirksomhet.

I tillegg til de tre landene vi omtaler nærmere i dette notatet, har vi funnet lobbyregulering i Østerrike, Skottland, Polen, Slovenia, Storbritannia, Nord-Makedonia, Litauen, Latvia, Georgia og Kypros. Det er variasjoner i reguleringen, for eksempel har noen land en snevrere definisjon av lobbyvirksomhet enn det OECD har, og følgelig få registrerte lobbyister.⁷ I Spania og Tsjekia har regjeringen fremmet utkast til ny lov om lobbyisme. I tillegg har Belgia og Luxembourg obligatoriske lobbyregisteret som ikke er regulert i formell lov.

Flere har utarbeidet oversikt over lobbyregulering og registreringsordninger i ulike land, se OECDs «[Anti-Corruption and Integrity Outlook 2024](#)», [oversikt over reguleringen i flere europeiske og amerikanske land, samt EU](#) utarbeidet av organet som er ansvarlig for det franske lobbyregisteret og interesseorganisasjonen Transparency International sin [oversikt over lobbyregister i EUs medlemsland og institusjoner](#).⁸

3. INTERNASJONALE ANBEFALINGER

Flere mellomstatlige organisasjoner har vedtatt retningslinjer og anbefalinger om regulering av lobbyvirksomhet. Disse fastsetter standarder for etterlevelse, men er ikke juridisk bindende og kalles derfor gjerne «soft law». I tillegg gjennomfører Europarådets Group of States against Corruption (GRECO) evalueringsrunder og avgir rapport med anbefalinger om ulike korrupsjonsforebyggende tiltak som forventes gjennomført innen tre år. GRECO følger opp implementeringen med etterlevelsrapporter.⁹

Europarådets parlamentarikerforsamling vedtok i juni 2016 [resolusjon nr. 2125](#) om transparenshet og åpenhet i europeiske institusjoner. Parlamentarikerforsamlingen påpekte at borgere bør vite hvilke aktører som påvirker offentlig beslutningstaking, og oppfordret statene til å sørge for en

⁶ Se [Perspektiv nr. 04/08](#) s. 19 for en kort omtale av de daværende reglene i USA.

⁷ Se tabellen på side 11 flg. i Transparency International EU (2024) «[Lobby Transparency Across the EU](#)».

⁸ Merk likevel at omtalen i avsnittet foran og antallet land som har lobbyregister er basert på våre egne undersøkelser av landenes lovgivning.

⁹ Se GRECO [nettside](#) for forklaring av evalueringsprosedyren.

regulering av lobbyvirksomhet.¹⁰ Samme dag vedtok PACE anbefaling til Europarådets ministerkomité om å ferdigstille det påbegynte arbeidet med rettsinstrumenter om regulering av lobbyvirksomhet.¹¹

Europarådets ministerkomité vedtok anbefaling [CM/Rec\(2017\)2](#) om regulering av lobbyaktiviteter ved offentlig beslutningstaking i mars 2017. Europarådet anbefaler medlemsstatene å styrke reguleringen av lobbyaktiviteter ved offentlig beslutningstaking, i tråd med retningslinjene i vedlegget til anbefalingen. Kapittel E i vedlegget handler om et register for lobbyister. Retningslinje nr. 7 flg. fastsetter at et lobbyregister bør etableres av offentlige myndigheter eller annet utpekt organ. Lobbyregisteret bør minimum inneholde navn og kontaktinformasjon, tema for kommunikasjonen og informasjon om klient dersom virksomheten ble gjort på vegne av andre.¹² Europarådet anbefaler at registreringsplikten påligger lobbyistene, og sanksjoneres ved manglende etterlevelse.¹³ Europarådet påpeker likevel at det er mulig å innfri anbefalingen ved andre mekanisme om disse gir offentligheten en tilstrekkelig adgang til informasjon om lobbyaktivitetene.¹⁴

OECDs ministermøte vedtok i mai 2024 den reviderte anbefalingen «[Transparency and Integrity in Lobbying and Influence](#)». Den opprinnelige anbefalingen ble vedtatt av ministermøtet i februar 2010. OECD anbefaler i den reviderte versjonen at offentligheten skal ha elektronisk tilgang til omfattende informasjon om gjennomførte lobbyaktivitetene og aktørene som står bak.¹⁵ Registeret skal sørge for offentlig kontroll med påvirkning av politiske beslutningstakere og beslutningsprosesser. OECD anbefaler også regler om en karanteneperiode for beslutningstakere, der de ikke kan bedrive lobbyvirksomhet.¹⁶

GRECO har anbefalt Norge å regulere lobbyvirksomhet. GRECO gjennomfører evalueringsrunder, med fastsatte undersøkelsespunkter.¹⁷ Den femte evalueringsrunden ble innledet i 2017 og førte til en evalueringsrapport av Norge i 2021. GRECOs evalueringsgruppe påpekte der at de norske reglene om innsyn ikke gir tilstrekkelig gjennomsiktighet i lobbyaktiviteter. GRECO anbefalte Norge å regulere beslutningstakeres kontakt med lobbyister, og øke transparensen i hvem som er involvert, hvem kontakten gjøres på vegne av og hva som er innholdet i kommunikasjonen.¹⁸

GRECO gjentok anbefalingen om å regulere lobbyvirksomhet i den første etterlevelsrapporten fra 2023. GRECO anerkjente at endringene i politisk håndbok om politisk ledelses journalføring

¹⁰ PACE (2016) nr. 7.

¹¹ PACE (2016) [Recommendation 2094](#).

¹² Council of Europe (2017) [Legal Regulation of Lobbying activities in the Context of Public Decision Making Recommendation CM/Rec\(2017\)2](#) retningslinje nr. 11.

¹³ *Ibid.* retningslinje nr. 10 og 15.

¹⁴ *Ibid.* retningslinje nr. 13.

¹⁵ OECD (2024) [Recommendation of the Council on Transparency and Integrity in Lobbying and Influence OECD/LEGAL/0379](#), anbefaling III bokstav a og anbefaling V.

¹⁶ *Ibid.* Anbefaling VIII.

¹⁷ GRECO gir en nærmere beskrivelse av undersøkelsesarbeidet på sine [nettsider](#).

¹⁸ GRECO (2021) «[Evaluation Report Norway](#)» side 18 og 19.

og arkivering av kommunikasjon er et skritt i riktig retning, og at første del av anbefalingen derfor var delvis etterlevd. Den andre delen av anbefalingen, om økt transparens i gjennomførte lobbyvirksomhet, konkluderer GRECO at ikke er fulgt.¹⁹

4. DEBATTEN I NORGE

I Norge har det vært fremmet flere representantforslag om regulering av lobbyvirksomhet. I perspektivnotatet fra 2008 omtaler utredningsseksjonen fire representantforslag fremmet mellom 1996 og 2008. Siden den gang er det fremmet flere representantforslag som ikke har fått flertall.²⁰

Senest skjedde dette i 2024, etter at representanter fra SV og Venstre fremmet hvert sitt forslag om at Stortinget skal be presidentskapet og regjeringen om å utrede registreringsordning for personer som oppsøker Stortinget og regjeringen for å påvirke saker som er til behandling.²¹ Presidentskapet behandlet forslagene samlet.

Presidentskapet anbefalte i sin innstilling å ikke bifalle forslagene.²² Angående forslaget om å be regjeringen utrede registreringsordning for departementene, viste presidentskapet til kommunal- og distriktsministeren, som i sitt innspill uttrykte at det er grunn til å avvente OECDs revidering av anbefalinger om åpenhet og integritet ved lobbyvirksomhet, samt erfaringene fra Finland.

Statsråden påpekte dessuten at forvaltningspraksisen i Norge ivaretar mange av de samme hensynene som et lobbyregister, for eksempel reglene om dokumentinnsyn, journalføring og arkivering.²³ Tall fra OECD viser at de nordiske landene har høy tillit til myndighetene.²⁴ Norge er landet der størst andel av befolkningen tror folkevalgte ville avslått tilbud om en godt betalt stilling som bytte for politiske tjenester.²⁵

Presidentskapet viste også til tidligere argumentasjon ved vurderingen av et register for Stortinget. Ved behandlingen av et likelydende forslag i forrige sesjon var et av argumentene fra presidentskapet at registreringsordningen enkelt kunne omgås ved å flytte møtene utenfor Stortingets lokaler.²⁶ Dette i likhet med presidentskapets innstillinger til tidligere representantforslag.²⁷ Flere europeiske land har som nevnt forhindret at registreringsplikten unngås ved å knytte denne til innholdet i kommunikasjonen, og ikke hvor den gjennomføres.

¹⁹ GRECO (2023) «[Compliance Report Norway](#)» side 4.

²⁰ Se [Dokument 8:4 S \(2013-2014\)](#), [Dokument 8:26 S \(2017-2018\)](#), [Dokument 8:165 S \(2021-2022\)](#), [Dokument 8:223 S \(2022-2023\)](#), [Dokument 8:2 S \(2023-2024\)](#) og [Dokument 8:11 S \(2023-2024\)](#).

²¹ [Dokument 8:2 S \(2023-2024\)](#) og [Dokument 8:11 S \(2023-2024\)](#).

²² Se felles innstilling fra presidentskapet, [Innst. 134 S \(2023-2024\)](#).

²³ Se brev fra Kommunal- og distriktsministeren til Stortingets presidentskap 13. november 2024.

²⁴ OECD (u.å) «[Trust in Government](#)».

²⁵ OECD (2023) «[Government at a Glance](#)» side 89.

²⁶ [Innst. 501 S \(2022-2023\)](#).

²⁷ Se for eksempel Kommunal- og forvaltningskomiteens [Innst. S nr. 21 \(2008-2009\)](#).

5. SVERIGE

Regulering av lobbyvirksomhet har vært diskutert og utredet flere ganger i Sverige. Den svenske debatten om lobbyregulering har flere likhetstrekk med den norske. Riksdagen har stemt ned flere representantforslag om å regulere lobbyvirksomhet.²⁸ GRECO har også vært kritiske til Sveriges regulering av lobbyvirksomhet. Til forskjell fra Norge har imidlertid Sverige ved to anledninger utredet spørsmålet om lobbyregister, som en del av demokratiutredningene i 2000 og 2016. Regjeringen nedsatte sommeren 2023 et nytt utvalg som skal vurdere hvordan kontakt mellom lobbyister og beslutningstakere bør reguleres, inkludert å gi et lovutkast. Utvalgets frist er 15. februar 2025.²⁹

Utvalget i demokratiutredningen i SOU 2000:1 foreslo at lobbyvirksomhet ikke burde reguleres. Utvalget pekte på den svenske samfunnsmodellen, som bygger på deltakelse av ulike samfunnsaktører og interesseorganisasjoner i den offentlige debatt og beslutningstaking. Utvalget mener det ville hatt negative konsekvenser for mindre aktører og ressursvake grupper, og potensielt føre til en uheldig maktkonsentrasjon.³⁰ Demokratiutredningen fra 2016 kom til samme konklusjon. Utvalgene mente det vil være utfordrende å regulere lobbyvirksomhet og etablere et lobbyregister uten at det har negative konsekvenser for demokratiet.³¹

GRECO anbefalte Sverige i 2019 å regulere kontakten mellom beslutningstakere og lobbyister, og at tilstrekkelig informasjon om kontakten gjøres tilgjengelig for offentligheten.³² I den etterfølgende oppfølgingsrapporten i 2021 konkluderte GRECO at anbefalingen ikke hadde blitt gjennomført.³³ GRECO gjentok dette i den andre oppfølgingsrapporten fra 2023.³⁴

6. DANMARK

Danmark har ikke regulert lobbyvirksomhet. I likhet med de andre skandinaviske landene har det danske Folketinget stemt ned representantforslag om lobbyregister.³⁵ I et spørsmål fra en av Folketingets representanter påpeker statsråden at hensynene som taler for et lobbyregister er ivaretatt gjennom andre regler som gjelder for regjeringsmedlemmer.³⁶ Statsråden er imidlertid positiv til opprettelsen av et lobbyregister for Folketinget, men påpeker at det er organet «Folketingets Udvalg for Forretningsordenen» som beslutter reglene for Folketingets indre forhold, inkludert opprettelsen av et lobbyregister.

²⁸ Se [Motion 1999/2000:K225](#), [Motion 2022/23:1126](#) og [Motion 2023/24:2571](#).

²⁹ Besluttet av den svenske regjeringen 15. juni 2023, se [dir. 2023:88](#). Se også regjeringens [pressemelding](#).

³⁰ [SOU 2000:1](#) side 96.

³¹ [SOU 2016:5](#) side 41 flg. Se drøftelsen i [SOU 2016:5](#) side 354 flg., og anbefalingen om å ikke etablere et slikt register på side 373 og 374.

³² GRECO (2019) «[Evaluation Report Sweden](#)» side 14.

³³ GRECO (2021) «[Compliance Report Sweden](#)» side 7.

³⁴ GRECO (2023) «[Second Compliance Report Sweden](#)» side 6 og 7.

³⁵ Representantforslag [B 56 om et lobbyregister for ministre](#).

³⁶ [Spørsmål S 571 Om et nationalt lobbyregister](#).

Folketinget hadde en ordning med frivillig registrering en kort periode høsten 2012.³⁷ I systemet var det representantene selv som gjennomførte registreringer, motsatt av det OECD har anbefalt og det som er standard i de europeiske landene med lobbyregister. Folketingets «Udvalg for Forretningsordenen» besluttet raskt å droppe registeret. I en nyhetssak ble det uttalt at registeret ble avskaffet fordi registeret var organisert på en måte som fungerte dårlig.³⁸

GRECO har kritisert Danmarks manglende regulering av lobbyvirksomhet. I evalueringsrapporten fra 2019 anbefalte GRECO Danmark å regulere kommunikasjon mellom beslutningstakere og lobbyister på en måte som sikrer transparens om kommunikasjonen.³⁹ I oppfølgingsrapporten fra 2021 fremkommer det at det ikke er noen planer om å regulere lobbyvirksomhet.⁴⁰

7. FINLAND

7.1 Innledning

Den finske riksdagen vedtok 24. februar 2023 [lov om åpenhetsregister](#). Loven trådte i kraft 1. januar 2024. Finland ble da det første nordiske landet som regulerte lobbyvirksomhet og etablerte et lobbyregister, som er tilgjengelig på <https://transparencyregister.fi/en>. Etableringen av det finske lobbyregisteret skjedde etter at et utvalg nedsatt av Riksdagen anbefalte å opprette et slikt register, samt anbefalinger fra OECD og GRECO.⁴¹ Registeret skal styrke åpenheten i beslutningstaking og bekjempe upassende påvirkningsarbeid.⁴²

Aktører som har bedrevet lobbyvirksomhet skulle registrere seg i registeret før 31. mars 2024. I midten av juni 2024 var det registret 939 lobbyister i Finland.⁴³ Aktører som nå begynner med lobbyvirksomhet skal registrere seg fortløpende. Første innrapporteringsperiode er fra 1. juli til 31. august, for lobbyaktiviteter gjennomført fra april til juni. Fra og med 2025 skal lobbyister oppgi gjennomførte lobbyaktiviteter for siste seks måneder i den halvårlige innrapporteringsperioden.⁴⁴

Den finske riksrevisjonen er ansvarlig for registeret.⁴⁵ Riksrevisjonen skal hver valgperiode gi en rapport til Riksdagen. Det finske justisdepartementet har publisert en omfattende [guide til åpenhetsregisteret](#), tilgjengelig på engelsk. Sommeren 2024 arrangerer riksrevisjonen flere digitale seminarer for å bidra til korrekt rapportering av gjennomførte lobbyaktiviteter.⁴⁶

³⁷ Den tidligere danske ordningen er omtalt i [Innst. 145 S \(2013–2014\)](#) og Børsen.dk (2012) «[Lobbyregister erstattes af individuel ordning](#)».

³⁸ Børsen.dk (2012) «[Lobbyregister erstattes af individuel ordning](#)».

³⁹ GRECO (2019) «[Evaluation Report Denmark](#)» side 21.

⁴⁰ GRECO (2021) «[Compliance Report Denmark](#)» side 7.

⁴¹ Det finske justisdepartementet (u.å.) «[Transparency register](#)».

⁴² National Audit Office (u.å.) «[Presentation of the Finnish Transparency Register](#)».

⁴³ Tall hentet 18. juni 2024 fra [lobbyregisteret](#).

⁴⁴ National Audit Office (2024) «[Information on lobbying is to be collected as from 1 April — this is how you should prepare](#)».

⁴⁵ National Audit Office (u.å.) «[Registermyndighet](#)».

⁴⁶ National Audit Office (2024) «[Kesän 2024 webinaarit ja tukiklinikat](#)».

7.2 Registreringspliktige aktiviteter

Juridiske personer og selvstendig næringsdrivende som gjennomfører påvirkningskommunikasjon på egne eller andres vegne skal registreres i åpenhetsregisteret.⁴⁷ Påvirkningskommunikasjon er kommunikasjon med formål om å påvirke forberedelsen eller avgjørelsen i en sak ved å fremme bestemte interesser eller målsetninger.⁴⁸ Dette kan også gjøres på vegne av en klient, ved å fremme klientens interesser etter betaling. Den registrerte skal etter hvert halvår rapportere om gjennomførte, meldepliktige påvirkningsaktiviteter fra det foregående halvåret.⁴⁹

Flere aktører er unntatt registreringsplikt. Unntaket inkluderer selvstendig næringsdrivende som ikke driver påvirkningskommunikasjon som sin hovedbeskjeftigelse, boligaksjeselskap, offentlige myndigheter, offentlige organer ved gjennomføring av lovpålagte oppgaver, politiske partier og advokater når de gir juridisk rådgivning til klienter. Heller ikke uorganisert sosial aktivitet, støttegrupper for politiske kandidater og privatpersoners virksomhet skal registreres i åpenhetsregisteret, jf. § 3 femte ledd.

Virksomheter som gjennomfører kommersiell påvirkningskommunikasjon skal oppgi aktiviteter som gjennomføres for å bygge nettverk som kan benyttes senere, også når det ikke skjer på oppdrag fra klient.⁵⁰

7.3 Aktører

For at påvirkningskommunikasjon skal være registreringspliktig, må den være rettet mot Riksdagens representanter, gruppesekretariatene, regjeringsmedlemmer og politisk ledelse, Riksdagens kansli, departementene og medlemmer av departementsutnevnte utvalg.⁵¹ En liste over personer som har roller som gjør de mål for lobbyvirksomhet er publisert på [nettsiden til lobbyregisteret](#). På listen står rundt 680 navngitte personer og organer.

7.4 Unntak fra registreringsplikt

Åpenhetsloven § 4 fastsetter unntak fra registreringsplikten i § 3. Påvirkningskommunikasjon må være av et visst omfang og karakter for å være registreringspliktig. Småskala påvirkningskommunikasjon, dvs. totalt maks fem individuelle kontakter i løpet av et kalenderår er ikke tilstrekkelig for at registreringsplikten oppstår. Alminnelig kontakt med myndighetene, innsamling av informasjon til journalistiske formål, kontakt som er en del av styring av statseide selskap, partienes kontakt med egne politikere, opptreden på offentlige arrangement og massekommunikasjon er også unntatt. Kontakt som kan sette den nasjonale sikkerhet i fare ved offentliggjøring er heller ikke registreringspliktig.

⁴⁷ Åpenhetsloven § 3.

⁴⁸ Åpenhetsloven § 2.

⁴⁹ Åpenhetsloven § 5.

⁵⁰ Åpenhetsloven § 5 (2).

⁵¹ Åpenhetsloven § 2 (1). Merk at den svenske språkversjonen sier «ministerier och utredare som tillsatts av dessa», mens den engelske [veiledningen](#) bruker sier «rapporteur appointed by a ministry», som etter vår forståelse er mer nærmere utvalgsmember enn utredere ansatt av norske departement.

7.5 Praktisk gjennomføring av rapportering

Registreringspliktige aktører som har bedrevet lobbyvirksomhet skal være registrert i registeret innen 31. mars 2024. Nye aktører må registrere seg senest når de begynner med lobbyvirksomhet.⁵² Rapporteringspliktige aktiviteter skal innrapporteres hver sjette måned. Første periode for aktiviteter som skal rapporteres er fra april til juni, og muligheten for å innrapportere åpner i juli.⁵³ Deretter starter normal praksis, hvor aktiviteter gjennomført fra juli til og med desember rapporteres i løpet av januar og februar, og aktiviteter gjennomført fra januar til og med juni rapporteres i løpet av juli og august.⁵⁴

Selskaper og selvstendig næringsdrivende skal ved registrering i åpenhetsregisteret oppgi organisasjonsnummer, kontaktinformasjon, informasjon om selskapets primære virkeområde, medlemskap i foreninger som gjennomfører påvirkningskommunikasjon og dato for registreringen.⁵⁵

Den registrerte lobbyisten skal ved innrapportering av gjennomført påvirkningskommunikasjon oppgi hvem den er rettet mot, tema og form for kontakt. Ved kommunikasjon på vegne av klient skal det opplyses om klientens navn, organisasjonsnummer, kontaktopplysninger, tema, hvordan kontakten ble gjennomført og omsetningen for prosjektet. Lobbyisten skal oppgi antall årsverk og økonomiske kostnader knyttet til gjennomføringen av kommunikasjonen.

7.6 Sanksjoner

Riksrevisjonen kan ilegge bøter ved manglende etterlevelse av regelverket. Riksrevisjonen har en egen komite som beslutter om bøter skal ilegges. Bøtene gis i medhold av [lov 1113/1990](#). Riksrevisjonen registrerer bøkene i åpenhetsregisteret.⁵⁶

8. IRLAND

8.1 Innledning

Den irske «[Regulation of Lobbying Act](#)» trådte i kraft i 2015.⁵⁷ Det irske lobbyregisteret tiltrakk seg raskt oppmerksomhet på grunn av den omfattende reguleringen, og har vært et forbilde for andre lobbyregister.⁵⁸ Reguleringen gir offentligheten informasjon om hvem som bedriver lobbyvirksomhet, formålet for lobbyvirksomheten og hvem den er rettet mot.⁵⁹ Loven gir regler om etablering og drift av et lobbyregister, registrerings- og oppdateringsplikt for lobbyister og en karanteneperiode for personer som har hatt visse stillinger og verv.⁶⁰ Regelverket suppleres av en «[Code of Conduct](#)», som er prinsipper for etterlevelse av høy standard fastsatt av SIPO.⁶¹

⁵² Åpenhetsloven § 7.

⁵³ National Audit Office (2023) «[The new year opens a door to more transparent decision-making](#)».

⁵⁴ Åpenhetsloven § 8.

⁵⁵ Åpenhetsloven § 6.

⁵⁶ Det finske justisdepartementet (2023) «[Transparency Register Guide](#)», side 28.

⁵⁷ Loven er endret etter 2015. Hyperlenken i teksten er til konsolidert versjon.

⁵⁸ European Parliament (2016) «[Transparency of lobbying: The example of the Irish Lobby Register](#)».

⁵⁹ Standards in Public Office Commision (u.å.) «[Guidelines for people carrying on lobbying activities](#)».

⁶⁰ *Ibid.*

⁶¹ Lobbying Act artikkel 16.

Etter Lobbying Act artikkel 9 har Standards in Public Office Commission (SIPO) ansvar for å opprette og drifte lobbyregisteret. Parlamentet dekker kostnadene av ordningen.⁶² SIPO har, i tillegg til lobbyregisteret, overvåkingsfunksjon på tre områder. Dette er lov om etikk for offentlige tjenestepersoner og folkevalgte, valgloven og lov om partifinansiering.⁶³ Registeret er tilgjengelig på lobbying.ie, som også har ressurser, informasjon og veiledning for lobbyister og offentligheten.

SIPO gir ut en årlig rapport om ordningen med lobbyvirksomhet.⁶⁴ I [rapporten fra 2022](#) heter det at det totale antallet registrerte lobbyister ved årsskifte var 2 430, med over 11 600 innmeldte registreringspliktige aktiviteter.⁶⁵ Fra side 27 i rapporten er det statistikk, som viser utviklingen i antall registrerte lobbyister, områder, geografisk tilhørighet osv. Loven fastsetter at den skal evalueres hvert tredje år. SIPO ga 22 anbefalinger ved 2019-revisjonen, og opplyser i årsrapporten fra 2022 at de er positive til lovendringene som ble gjort i 2022.⁶⁶

8.2 Registreringspliktige aktiviteter

Lobbyvirksomhet er definert i artikkel 5, som er en lang og teknisk bestemmelse. Forenklet sagt gjennomfører en person lobbyvirksomhet dersom personen kommuniserer direkte eller indirekte med en «Designated Public Official» om et relevant forhold som ikke er unntatt, og personen enten er arbeidsgiver med over ti ansatte, eller en interesseorganisasjon med minst en ansatt eller blir betalt for å fremme interesser på vegne av en av disse.⁶⁷ Privatpersoner som tar kontakt om regulering av landområder er også omfattet.⁶⁸ SIPO har utviklet en forenklet «[trestegstest](#)» for vurdering om virksomhet er rapporteringspliktig.

«Relevant forhold» er definert i artikkel 5 (9), som:

- ◆ Initiering, utvikling eller endring av offentlig politikk eller offentlig program.
- ◆ Utarbeidelse eller endring av lov, inkludert sekundærlovgivning.
- ◆ Tildeling av tilskudd, lån eller annen økonomisk støtte, kontrakt eller annen avtale, lisens eller autorisasjon som inkluderer offentlige midler som ikke er av rent teknisk natur.

En person skal etter artikkel 8 ikke gjennomføre lobbyvirksomhet med mindre den er registrert. Forbudet gjelder ikke for nye lobbyister i sin første registreringsperiode, se annet ledd.

8.3 Aktører

Personene som den registreringspliktige lobbyvirksomheten er rettet mot omtales som «Designated Public Official (DPO)». Artikkel 6 fastslår at DPO inkluderer regjeringsmedlemmer, politisk

⁶² Lobbying Act artikkel 3.

⁶³ Standards in Public Office Commission (u.å.) «[What we do](#)».

⁶⁴ Lobbying Act artikkel 25.

⁶⁵ Standards in Public Office Commission (2023) «[2022 Regulation of Lobbying Annual Report](#)», side 10-11.

⁶⁶ *Ibid.*, side 20.

⁶⁷ *Ibid.*, side 10.

⁶⁸ Lobbying Act artikkel 5 (1) bokstav c.

ledelse, folkevalgte til nasjonalt parlament og EU-parlamentet, enkelte offentlige tjenestepersoner og medlemmer av lokale myndigheter er å anse som DPOer. I tillegg er det adgang til å utpeke navngitte personer.⁶⁹

Offentlige organer skal publisere en liste over DPOer i sin organisasjon på egen nettside.⁷⁰ Folkevalgte skal være proaktive og informere lobbyister at de er en DPO. Veilederen oppfordrer de folkevalgte til å inkludere informasjonen om at de er DPO i e-post-signaturen sin.

8.4 Unntak fra registreringsplikten

Flere forhold gir ikke registreringsplikt. Disse er fastsatt i artikkel 5 (5).

Unntakene inkluderer blant annet privatpersoners kommunikasjon av private forhold utenom regulering av landområder som ikke er tilknyttet primærboligen, DPOers kommunikasjon i kraft av sin rolle, offentlig ansattes kommunikasjon ved gjennomføring av stillingen sin eller kommunikasjon som blir gjort på vegne av en stat eller internasjonal organisasjon. Det er også unntak for kommunikasjon dersom offentliggjøring vil innebære en risiko for den offentlige ro og orden, eller personers eller nasjonens sikkerhet.

8.5 Praktisk gjennomføring av rapporteringen

I [rapporten for 2022](#) omtales registreringen av aktiviteter som faller innenfor definisjonen av lobbyvirksomhet. En person som gjennomfører registreringspliktig lobbyvirksomhet, skal søke SIPO om å bli en registrert person.⁷¹ I søknaden om å bli en registrert lobbyist skal det inkluderes navn, adresse, hovedbeskjeftigelse og organisasjonsnummer. Nye registrerte personer blir sendt et brev med informasjon om frister, bestepsaksjer og sanksjoner ved manglende etterlevelse.⁷²

Året er delt inn i tre rapporteringsperioder. Registrerte personer skal innen 21 dager etter utløp av en periode innrapportere de registreringspliktige aktivitetene gjennomført i siste rapporteringsperiode.⁷³ Lobbyisten skal rapportere hvem aktivitetene ble gjennomført på vegne av, inkludert informasjon om klienten, hvem kommunikasjonen var rettet mot, hva som ble gjort, hvem som gjorde det og eventuelle tidligere DPOer som var ansatt og bidro for lobbyisten.

8.6 Sanksjoner

Brudd på regelverket kan sanksjoneres. Rapportering etter fristen i artikkel 12 er en straffbar handling, som kan sanksjoneres med forelegg som «klasse C-bot», som tilsvarer inntil 2 500 euro.⁷⁴ SIPO kan ved slike brudd ilegge en standardsanksjon på 200 euro.⁷⁵ Betales ikke denne

⁶⁹ Lobbying Act artikkel 5 (1) bokstav f og g.

⁷⁰ Lobbying Act artikkel 5 (4). Se også Standards in Public Office Commission (2023) «[2022 Regulation of Lobbying Annual Report](#)», side 16. Lobbying.ie har samlet [linker til sidene med lister over DPOer](#).

⁷¹ Lobbying Act artikkel 11.

⁷² Standards in Public Office Commission (2023) «[2022 Regulation of Lobbying Annual Report](#)», side 10.

⁷³ Lobbying Act artikkel 12 (1) jf. artikkel 7.

⁷⁴ Lobbying Act artikkel 20 (1).

⁷⁵ Lobbying Act artikkel 21 (1) og (4).

innen 21 dager, kan SIPO reise påtale. 468 standardsanksjoner ble ilagt i 2022, hvorav 178 av disse gjaldt sen innrapportering.⁷⁶

Øvrige brudd på loven kan sanksjoneres enten med forelegg uten tiltale og domfellelse, eller bot eller fengselsstraff inntil to år etter domfellelse.⁷⁷ SIPO har kompetanse til å iverksette og gjennomføre saker om forelegg.⁷⁸

SIPO har etter artikkel 19 kompetanse til å undersøke mulige brudd på regelverket. SIPO overvåker mulige brudd via åpne kilder, klager og innrapportert informasjon. SIPO varslet om mulig påtale i 189 saker, som i majoriteten av sakene førte til etterlevelse. I 2022 ble påtale reist i to saker, samt to saker som pågikk fra 2021. To av disse sakene ble avsluttet, mens to saker fortsatt pågikk ved slutten av 2022.

9. TYSKLAND

9.1 Innledning

Den tyske [lobbyregisterloven](#) trådte i kraft 1. januar 2022.⁷⁹ Bundestag vedtok i oktober 2023 en endringslov, med virkning fra 1. mars 2024. Bundestag har publisert en [konsolidert versjon](#) av loven som gjelder fra 1. mars 2024. I likhet med den finske og irske reguleringen er det innholdet i aktivitetene, og ikke hvor disse finner sted, som er avgjørende for registreringsplikten.⁸⁰

Regelverket skal sørge for økt åpenhet om informasjonspåvirkning av sosiale og økonomiske interesser overfor beslutningstakere.⁸¹ Representasjon av sosiale og økonomiske interesser overfor den politiske sfære er i seg selv nødvendig for det demokratiske samfunnet. Lobbyregisteret skaper en strukturell åpenhet, som skal bidra til å styrke den offentlige tilliten til politikken og gi legitimitet til parlamentet og regjeringens beslutningstaking. Reguleringen bidrar også til å gi beslutningstakere informasjon om hvem som gjennomfører informasjonspåvirkning overfor dem.

Det tyske parlamentet, Bundestag, er ansvarlig for å etablere og drifte lobbyregisteret.⁸² Registeret er tilgjengelig på [lobbyregister.bundestag.de](#). Nettsiden er oppdatert med statistikk fra lobbyregisteret. Statistikken viser at kun 5 % av de registrerte er fysiske personer. Statistikken viser også hvilken sektor og tema de registrerte representerer.

Lovendringene som trådte i kraft i mars 2024 skal bidra til økt åpenhet om innholdet i de rapporterte aktivitetene.⁸³ Den mest sentrale endringen er kravene til hva som skal innrapporteres, ved

⁷⁶ Standards in Public Office Commission (2023) «[2022 Regulation of Lobbying Annual Report](#)», side 14.

⁷⁷ Lobbying Act artikkel 20 (2).

⁷⁸ Lobbying Act artikkel 20 (4).

⁷⁹ Bundestag (2022) «[Introduction](#)».

⁸⁰ Lobbyregisterloven artikkel 1.

⁸¹ Bundestag (2022) «[Introduction](#)».

⁸² Lobbyregisterloven artikkel 4 (1)

⁸³ Se Christian Heyer (2023) «[Extensive Reform of the German Lobbying Register Act – Content and Context](#)» for en redegjørelse av lovendringene. Heyer er, så vidt vi kan se, leder for rettsavdelingen i Bundestag. Artikkelen er

at aktørene må oppgi mer informasjon om innholdet av lobbyvirksomheten. Lobbyisten skal etter lovendringene oppgi målsetning og beskrivelse av de gjennomførte registreringspliktige aktivitetene.⁸⁴ Andre endringer innebærer en utvidelse av hvem som er mål for de registreringspliktige aktivitetene, blant annet er avdelingslederne i departementet nå omfattet, det kreves færre enkeltstående aktiviteter for å gi registreringsplikt og unntakene er redusert.⁸⁵ Med lovendringene ble det også introdusert en ny plattform.

Ved registrering i lobbyregisteret, aksepterer aktørene også «[Code of Conduct](#)» som fastsetter prinsipper og standarder for kontakt med medlemmer av Bundestag og regjeringsapparatet.⁸⁶ Lobbyregisterets sekretariat skal utarbeide en rapport hvert andre år, som skal leveres til regjeringen og parlamentet.⁸⁷

9.2 Registreringspliktige aktiviteter

Lobbyregisterloven benytter begrepet «representanter for spesielle interesser» om personer som gjennomfører registreringspliktige aktiviteter.⁸⁸ Representanter for spesielle interesser er enhver organisasjon, sammenslutning, fysisk eller juridisk person som representerer spesielle interesser.⁸⁹ Representasjon av spesielle interesser er definert i artikkel 1 (3) som å ta kontakt med formål om å direkte eller indirekte påvirke utformingen av politiske mål eller beslutninger i Bundestag eller av regjeringen. Dette omfatter også forsøk på å ta kontakt som ikke lykkes.⁹⁰ Representanter for spesielle interesser plikter å oppgi informasjon om en rekke forhold, inkludert forhold om seg selv eller sin organisasjon, aktiviteter, interesseområder, klienter, antall ansatte og økonomiske utgifter ved lobbyvirksomheten.⁹¹ Registreringsplikten gjelder også for personer og virksomheter som ikke er registrert i Tyskland.⁹²

Registreringsplikten er forankret i artikkel 2 (1) av lobbyregisterloven. Representanter for spesielle interesser skal være registrert i lobbyregisteret dersom representasjon gjennomføres jevnlig, på permanent basis, kommersielt eller mer enn 50 ganger i løpet av de siste tre månedene.⁹³ Fra 1. mars 2024 ble tallet redusert til 30 ganger.⁹⁴ Ved gjennomføring av registreringspliktige aktiviteter, skal dette rapporteres uten opphold.⁹⁵

publisert på Heyers LinkedIn-profil. Se også artikkelen «[New Rules for Political Influencing in Germany: An update to Germany's Lobbying Register Act](#)» hvor et tysk advokatfirma redegjør for endringene.

⁸⁴ Lobbyregisterlov artikkel 3 (1) nr. 4. Bestemmelsen ble inntatt i oktober 2023, og gjelder fra mars 2024.

⁸⁵ Bundestag (2023) «[Information on preparing for the migration of the register entry in line with the new legislation as of 2024 \(to-do list\) for natural persons](#)» side 5.

⁸⁶ Bundestag (2022) «[Introduction](#)».

⁸⁷ Lobbyregisterloven artikkel 9.

⁸⁸ Lobbyregisterloven artikkel 1 (4) og 2 (1).

⁸⁹ Lobbyregisterloven artikkel 1 (4).

⁹⁰ Bundestag (2022) «[Obligation to register/voluntary registration](#)», side 4.

⁹¹ Bundestag (2022) «[Introduction](#)».

⁹² Bundestag (2022) «[Obligation to register/voluntary registration](#)», side 4.

⁹³ Lobbyregisterloven artikkel 2 (1).

⁹⁴ Ny lobbyregisterlov artikkel 2 (1).

⁹⁵ Lobbyregisterloven artikkel 2 (1) andre ledd.

Bundestag har gitt en [oversikt over registreringspliktige aktiviteter](#), som også inkluderer en fire-trinnstest for vurderingen om registreringsplikten gjelder. Veiledningen er ikke oppdatert etter lovendringen, men er så vidt vi kan se hovedsakelig fortsatt dekkende.

9.3 Aktører

Reguleringen av lobbyvirksomhet gjelder kommunikasjon mellom en representant for spesielle interesser og personer med fastsatte roller i Bundestag eller regjeringen. Dette omfatter organer, komiteer, representanter og partigruppene i parlamentet.⁹⁶ I regjeringen omfattes statsrådene, statssekretærene, direktører for generaldirektoratene, direktører for direktoratene og avdelingsledere i departementet.⁹⁷

9.4 Unntak fra registreringsplikten

Loven i artikkel 2 (2) oppstiller flere tilfeller og aktiviteter som ikke er registreringspliktig. Disse inkluderer blant annet fysiske personer som fremmer rent personlige interesser, lokale forhold,⁹⁸ innsynsbegjæringer, utøvelse av offentlige funksjoner, arbeidstaker- og arbeidsgiverforeningers påvirkning av arbeids- og lønnsvilkår og besvarelse av forespørsel fra organ, komite, partigruppe, folkevalgte eller regjeringen.

9.5 Praktisk gjennomføring av registreringen

Bundestag har publisert [veiledning til registrering av gjennomført lobbyvirksomhet](#). Bundestag opplyser at den praktiske registreringen skal være selvforklarende. Hva lobbyregisteret skal inneholde, og da hvilken informasjon som skal innrapporteres, er detaljert fastsatt i [artikkel 3](#).

Fysiske og juridiske personer som er representanter for spesielle interesser, skal registreres i lobbyregisteret. Fysiske personer skal oppgi navn, fødselsdag, fødselssted, adresse, kontaktinformasjon, virksomhetens navn, navn på personer som jevnlig er involvert i representasjonen av spesielle interesser og tidligere eller nåværende roller i regjeringsapparatet eller parlamentet. Juridiske personer skal oppgi informasjon om virksomheten, som navn, nettside, kontaktinformasjon, adresse og organisasjonsform, i tillegg til informasjon om personene som opptrer som representanter på vegne av virksomheten.

Både juridiske og fysiske personer skal oppgi målsetningen med lobbyaktivitetene, hvilken regulering aktivitetene er rettet mot, hvor mange ansatte som var involvert og lobbyvirksomhetens økonomiske kostnad. Aktører som gjennomfører lobbyvirksomhet på vegne av andre for betaling må oppgi klienten, beskrivelse av oppdraget og betaling fra hver klient pr. oppdrag siste regnskapsår.

⁹⁶ Lobbyregisterloven artikkel 1 (2).

⁹⁷ Lobbyregisterloven artikkel 1 (2). Så vidt vi forstår er generaldirektoratene en del av departementene, og sammenlignbare med avdelingene i norske departement, se for eksempel [omtalen av Finansdepartementet](#).

⁹⁸ Krav om at forholdet ikke påvirker mer enn to av Tysklands 299 valgdistrikter.

Representanter for spesielle interesser skal ved enhver kontakt med personer som nevnt i punkt 9.3 oppgi sin, og eventuelt klientens, identitet og interesser.⁹⁹

9.6 Sanksjoner

Artikkel 8 av lobbyregisterloven fastsetter at det brudd på reguleringen kan sanksjoneres med bøter inntil 50 000 euro. Slik bot kan gis for feilaktig eller mangelfull registrering i strid med reglene i artikkel 2 og 3.¹⁰⁰ Brudd på reglene i lobbyregisterloven artikkel 2 og 3 som følge av forsømmelse kan straffes med opptil 20 000 euro i bot.¹⁰¹

⁹⁹ Lobbyregisterloven artikkel 5 (4) nr. 1.

¹⁰⁰ Lobbyregisterloven artikkel 7 (1).

¹⁰¹ Lobbyregisterloven artikkel 7 (3), jf. (2).

Stortingets utredningsseksjon yter faglig bistand til representanter, partigrupper og komiteer i Stortinget basert på spørsmål fra den enkelte oppdragsgiver.

Seksjonen publiserer også egeninitierte notater som gjøres allment tilgjengelig. Enkelte av notatene er utarbeidet av eksterne fagpersoner og forskningsmiljøer på oppdrag fra Stortingets utredningsseksjon.

Siste utgivelser:

- 02/24 *Mistillitsforslag, kabinettsspørsmål og kritikkforslag – En oppdatert oversikt 1945–2024*
- 01/24 *Arrestasjon og integrasjon – Rettferdig rettergang som avslagsgrunn for europeisk arrestordre*
- 01/23 *Omgjøring av ugyldige konsesjoner – Særlig om betydningen av konsesjonærens innrettelse*
- 02/22 *Regjeringens opplysningsplikt overfor Stortinget. Særlig om regjeringens plikt til å gi Stortinget «nødvendige» opplysninger om EØS-rett ved fremleggelsen av lovsaker*
- 01/22 *Domstolsprøving i klima- og miljøsaker - Om betydningen av Stortingets involvering*
- 02/21 *Innsatsfordelingsforordningen - om gjennomføring i norsk rett og privates søksmålsadgang*
- 01/21 *EØS-rettslige krav til miljøtilstanden i kystvann. Om vanddirektivets betydning for fiskeoppdrett i sjø*
- 01/20 *Det arktiske parlamentarikersamarbeidet*
- 02/19 *Fra Brussel til Bastøy. Om EØS-rettens krav til den nasjonale strafferetten*
- 01/19 *Om representantforslag i Stortinget*
- 04/18 *Om «krig» i Grunnloven § 26*
- 03/18 *Grenseløse helsetjenester*
- 02/18 *Internasjonal investeringsrett. En innføring i rettssystemet og en analyse av voldgiftspraksis fra 2016*
- 01/18 *Mistillitsforslag, kabinettsspørsmål og kritikkforslag – en oversikt*
- 03/17 *Om Norges tilknytning til EUs finansbyråer*
- 02/17 *Fengselsstraff på livstid*
- 01/17 *Norske myndigheters fullbyrdelse av en europeisk arrestordre*
- 02/16 *Gjemt, men ikke glemt. Avveining mellom personvern og informasjonsfrihet ved avindeksering av lovlig publiserte personopplysninger*
- 01/16 *Regjeringskonferansene: Utenfor Stortingets rekkevidde?*
- 03/15 *Innføring av nye, kostbare legemidler og metoder – systemer i utvalgte land*
- 02/15 *Støtteordninger og skattefordeler for barnefamilier – dagens regelverk og historisk utvikling*
- 01/15 *Om den EØS-rettslige adgangen til å kjøpekraftjustere trygdeytelser*
- 02/14 *Konsesjonssystemet for markedsplasser for finansielle instrumenter*
- 01/14 *Mistillitsforslag, kabinettsspørsmål og kritikkforslag – en oversikt*
- 06/13 *Om stortingsforlik*
- 05/13 *Dokumentinnsyn hos EU-kommisjonen og EFTAs overvåkningsorgan*
- 04/13 *Statistikk om Stortinget*
- 03/13 *Endringer i Stortingets forretningsorden 1945–2013*
- 02/13 *Stemmerettsjubileet 2013: Kampen for kvinners stemmerett*
- 01/13 *Lokale tilknytningskrav og EØS-avtalens regler om de fire friheter*
- 04/12 *Uavhengige finanspolitiske råd i andre land – relevans for Norge?*
- 03/12 *Bruker Norge mye eller lite til helseformål sammenlignet med andre land?*
- 02/12 *EØS-avtalens statsstøtteregler – muligheten til å benytte skatte- og avgiftsregler som miljøpolitisk virkemiddel*
- 01/12 *Bevissspørsmål ved EU-domstolens prøving av proporsjonalitetsprinsippet*
- 04/11 *Kravet om et grenseoverskridende element*
- 03/11 *Økonomiske og administrative lovgivningshensyn i EØS-retten – nasjonale myndigheters handlefrihet på det indre marked*
- 02/11 *Norges nordlige og arktiske ressurser*
- 01/11 *Anna Rogstad – første kvinne på Stortinget i 1911*
- 03/10 *Grunnloven § 93 og unntaket for «lite inngripende» myndighetsoverføring*
- 02/10 *Mistillitsforslag og kabinettsspørsmål – en oversikt*
- 01/10 *Norske bruksreguleringer og EØS-retten: hindrer EØS-avtalen det norske forbudet mot bruk av vannscooter?*

ISSN 1890-2545 (ELEKTRONISK UTG.)
ISBN 978-82-8196-209-5 (ELEKTRONISK UTG.)
ISSN 1890-2537 (TRYKT UTG.)
ISBN 978-82-8196-208-8 (TRYKT UTG.)

